

Hodnocení bakalářské práce Martina Drhlíka „Spor racionalismu a empirismu v novověké teorii poznání“ (Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2014, 60 s.)

Hodnotitel bakalářské práce: Ondřej Švec (vedoucí práce)

Předložená bakalářská práce se vyznačuje zejména dobře připravenou osnovou, díky níž se autor mohl vyhnout podání tzv. medailonků hlavních představitelů novověkého racionalismu a empirismu (jak v podobných případech bohužel stále bývá zvykem), a nabídnout skutečnou konfrontaci zastánců obou směrů na pozadí sdílených epistemologických otázek, jimž odpovídají jednotlivé kapitoly textu: metody spolehlivého poznání, hranice poznání, rozlišení jednotlivých druhů idejí podle jejich vlastních kvalit či podle jejich původu.

Jedinou výtkou vůči této úvodní části jest, že při obecné charakterizaci sporu racionalismu s empirismem se autor více méně spokojil s tím, co našel v přehledové publikaci W. Röda, který je zdaleka nejcitovanějším autorem na prvních 15 stranách.

V následujících kapitolách je už situace lepší a je zřejmé, že autor je poměrně dobře obeznámen s hlavními díly autorů, které zde porovnává. Poněkud nedostatečná je naopak závěrečná kapitola věnovaná Kantovi, ve které měly být ukázány meze dogmatického empirismu a dogmatického racionalismu, ale zůstalo pouze u odůvodnění apriorních podmínek našeho zkušenostního poznání, z něhož autor vyvodil ne sice nesprávnou, ale poněkud rychle načrtnutou syntézu racionalistické a empiristické teorie.

Možností, jak práci zakončit originálněji, se přitom nabízelo vícero:

a) Autor mohl například zohlednit roli, jakou hrají tzv. „antinomie čistého rozumu“ v rámci kritiky racionalistických důkazů Boží existence, nesmrtelnosti duše a sporů determinismu a svobodné vůle.

b) Na konkrétních příkladech také mohl poukázat na to, že neuspokojivost empiristické teorie poznání tkví v jeho neschopnosti vysvětlit nevyhnutelný charakter vědeckých poznatků.

c) případně pak mohl zdůraznit, že Kantova epistemologická revoluce tkví mj. v tom, že základními jednotkami pro výstavbu teorie poznání již nadále nejsou ideje, ale soudy. Ne snad, že by pro racionalisty a empiristy nehrál pojem „soudů“ žádnou roli, ale přece jen je jejich epistemologie až příliš vázána na otázku, zda a které *ideje* odpovídají vnějším *věcem*. Teprve Kantovo rozlišení jednotlivých typů soudů a jejich vzájemné závislosti představuje rozhodující krok směrem k opuštění čistě reprezentačního schématu (představa (idea) vs. věc). To je zřejmé zejména v polemice s Humem, vůči němuž Kant namítá, že smyslové vnímání není nijak rozčleněno, dokud k němu rozvažovací schopnost (*Verstand*) nedodá pojmy a nespojí je s ním pomocí soudů a závěrů. Teprve pak lze hovořit o poznání v pravém smyslu slova.

Otázky k obhajobě by se tedy mohly týkat kteréhokoli z výše uvedených bodů; v případě časové tísně alespoň onoho prvního: Jakou roli hrají v Kantově vyvrácení dogmatického racionalismu tzv. „antinomie čistého rozumu“?

Vzhledem k výše uvedenému doporučuji práci k obhajobě s navrhovaným hodnocením „velmi dobře“

Ondřej Švec
19.5.2015